

VAISENHUSIANERBLADET

UDGIVET AF FORENINGEN:

»DET GODE MINDE»

Nr. 12.

København, December 1907.

5. Aarg.

Det kgl. Vajsenhus

1720—1729.

21. Efter Branden.

Nedenstaaende Skrivelser fra Direktionen til Kong Frederik d. 4 vidner om, at der umiddelbart efter Branden er taget fat paa at udbedre den Skade, Vajsenhuset havde lidt og gjort Udkast til sammen med Genopbyggelsen tillige at udvide Bygningen og skaffe Plads ikke blot til de mange Børn, der var komne til fra Konventhuset, men ogsaa til et Trykkeri og et Manufakturhus. Det i Brevene omtalte »Ritz paa Wæysenhusets Begreb«, der var udfærdiget af Præses, Gehejmeraad Holstein, findes ikke, hverken i Vajsenhusets Arkiv, i Raadhus eller i Rigsarkivet, men af Direktionsskrivelserne af 28. Febr. og 3. Decbr. 1729 samt Biskoppens (Herslebs) Skrivelse af 1. Marts 1729 faar man dog nogen Ide om Indholdet. Om Værelsernes Fordeling handler Informatorerens Indtilling til Direktionen af 4. Maj s. A. *)

»Allernaadigst Memorial til Hs. Kgl. Majestæt »anlangende Wæysenhusets Opbyggelse og et »Bogtrykkeries indrettelse fra Direktionen.

28. Febr. 1729.

»Stormægtigste etc. Saasom Geheimeraad von Holstein for nogen Tid siden allerunderdanigst overleverede »Deres Majestæt en Ritz paa Wæysenhusets Begreb, saaledes som vi efter vores uforgribelige Mening synes det »bequemligst at kunde andligges, naar det ved Deres

*) Naar man læser disse Skrivelser, faar man et Begreb om, hvor besværligt det var for Stiftelsen at huse de mange Børn paa det ved Branden saa stærkt indskrænkede Rum. Opgaven maatte derfor blive ikke blot at skaffe Plads nok for de Børn, der allerede var inden for Stiftelsens Mure, men tillige at tilvejebringe en Bygning, der kunde tillade Vajsenhuset at udvide sin Virksomhed, naar Fremtiden maatte stille Krav dertil. Af Lærernes, Geert Hansens og Thillerups, Skrivelser, mærker man, hvor stærkt Indpas Pietismen havde faaet i Vajsenhuset; disse to Lærere hørte til de mest yderliggaaende; et Par Aar efter fik de Permission for at rejse til Halle, og Geert Hansen gik senere over til Herrnhutismen.

»Majestæts Naade igen blev opbyggt, har nu samme »fundet Deres Majestæts allernaadigste approbation, saa »fordriste vi os til at give dette Forslag, at eftersom »Deres Majestæt allernaadigst er sindet ibland andre »publique Bygninger, og at lade Raadhuset sætte i stand, »hvorved Staden allernaadigst befries for en temmelig »stor Udgift, om det da ej derimod var gjørligt og »derhen bringes, at Staden derimod kunde skienke det »gamle Slutteri, som dog staar og forfalder og bruges »til ingen ting, til Wæysenhuset for der efter den Wæysenhuset allernaadigste meddelte frihed at indrette et »Bogtrykkeri til Wæysenhusets fordeel, eftersom Missions Bogtrykkeriet ved sidste Ildebrand ganske blev lagt »i Aske. Allernaadigste Konge og Herre, det synes at »være højst nødvendigt, at med Wæysenhusets Bygning »jo før jo ynskeligere blev giort andfang, thi siden »Børnene maa ligge 2 og 2 sammen i en Seng og ere »saa indknebnede paa hinanden, er de sal. ven. særdeles »med udslæt beladne, saa en Del derover er saa elendige, »at de hverken kan være i sye- eller læse-Skolerne, men »blive i Sygestuen, hvorved megen tid unyttig bortgaar. »Vi forblive øvrigt udi dybeste soumission.

Deres Kgl. Majestæts etc.

Biskop Herslebs Memorial af 1. Marts 1729 lyder saaledes:

»Stormægtigste! Udi den allerunderdanigste tillid at »Deres Kgl. Majestæt som Wæysenhusets eneste Stifter »efter den noksom beviste særdeles naadige Omhu for »dette Verk, uden al tvivl sørger som for de andre »publique Bygninger, saa i særdeleshed for det nye »Wæysenhusets oprettelse, haver Hs. Excell. Gehejmeraad Holstein for nogen Tid siden allerunderdanigst »overleveret D. Kgl. Maj. et Rits paa den Plads og Begreb, som vi allerunderdanigst formene at være højst »nødvendig til Wæysenhuset baade for Sikkerheds »Skyld at have fri Gade paa alle Sider at ikke et »saadant publice Huus skal være sammenblandet »med andre private, ganske smaa, ringe og tidels for- »medelst Brændevinsbrønderier og andet Brug farlige »Huse; saa og for circumferentzens Skyld, da det er »vist at Wæysenhuset behøver stor større Plads end »det har haft, saavel for Tallets ved Guds Forsyn formodentlige Tilvækst, Verkets Udbredelse, saa og adskillige Tings Anlæggelse til Wæysenhusets profit og

»Børnenes Exercitier og Anføring til nyttige Kunster
»efter den Wæysenhuset forundte Frihed, hvortil vi
»allerførst ville gjøre Begyndelse med Bogtrykkerie og
»Boglade til gudelige og nyttige Bøgers anskaffelse for
»ringe Pris . . .

»Allern. Konge. Saalænge vi ikke ved om D. Kgl. M.
»allern. approberer det Wæysenhusets Begreb og cir-
»cumferentz saa kan vi ej heller med hinanden over-
»lægge hvorledes indretningen skulle ske paa (bedste)
»Maade; altsaa formene vi allerunderdanigst at Platsens
»Begreb først maa fastsættes, naar det er sket, maa
»Overlæg ske af os om Indretningen og da først kan
»en Bygmester gøre Overslag og Anstalt.

»Den foreslagne Plats at erholde skulde vi allerunder-
»danigst formene ej at ville blive saa utaalelig kostbar,
»i Henseende til naar D. Kgl. Maj. dog formodentlig
»paatager sig Raadhusets Opbyggelse, at Majestæten
»da navnlig ikke skulde ville vægre sig at overlade
»Deres Majestæts Wæysenhus uden Betaling det gamle
»Slutteri, som staar ledig uden nogen Nytte, men af os
»kunde midlertid bruges til Bogtrykkeri, og siden med
»Tiden til Wæysenhusets Forøgelse og da benyttes
»Materialierne. Naar da det lille Hus næst hos Slut-
»teriet skulde købes, og de ganske smaa Huse eller
»Hytter i Kattesund nogle købes, nogle af Magistraten,
»saavit dem tilhører, overlades, og Madam Dreyers
»Plats lige mod Raadstuen ogsaa købes, saa kunde
»Wæysenhuset baade faa en tilstrækkelig circumferentz
»saa og fri Gade paa alle Sider, og have den Lejlighed
»i langsomme Tid ved Guds Velsignelse at forøge sig.

»Allern. Konge! Tiden er paa Haanden og Nøden
»driver til paa det aller (indstændigste) at bede at med
»Wæysenhusets Bygning jo før jo bedre maatte gøres
»Begyndelse; thi siden Børnene ere blevne saa ind-
»knebnede, og ligger flere sammen i én Seng, ere de
»meget ilde blevne beladne paa deres Legemer med
»en saadanne Børn følgende Sygdom, hvormed den
»ene anstikker den anden, at mange herefter er saa
»elendige at de ikke kan røre deres Fingre, Pigerne
»ikke kan sy, og mange af Drengene ikke engang komme
»i Skole.

»Allerunderdanigst Memorial fra Direktionen til Hs.
Kgl. Majestæt om Wæysenhusets Opbyggelse.

3. December 1729.

»Stormægtigste etc.

»Med Glæde og allerunderdanigst Taknemmelighed
»have vi spurt, at D. Kgl. Majestæt allernaadigst har
»resolveret til kommende Sommer at lade opbygge det
»kgl. Wæysenhus efter den af mig Ober-Cæmner von
»Holstein allerunderdanigst i Sommer indleverede Ritz
»og som det knappe Rum i den af Branden overblevne
»Bygning meget hindrer baade Verkets Gang, de syges
»forplejning, og Økonomens ordentlige Tilsyn til Spar-
»sommelighed paa alle Maader, saa befrygte vi meget,
»hvis Tiden ikke bliver tagen i Agt til Materialiers An-
»førsel i Vinter og Entrepreneuren ikke disse fastere
»bliver forbunden, at og i tilkommende Sommer Huset
»ikke skulde blive færdig; Thi supplicere vi herved
»allerunderdanigst: 1) at den eller de som Huset at
»bygge sig paatager, maa befales, endnu før Contracten

»sluttes, at træde tilsammen med os (saasom nogle af
»os ikke endnu ikke har set den giorte Ritz) at over-
»lægge Værelsernes bequemteste indrettelse, 2) at der
»næst Contracten maa blive jo før jo bedre sluttet, og
»de som Arbejdet sig paatager, maa blive forbundne
»til en vis Tid at levere den ganske Bygning fra sig
»færdig og beboelig og 3) at vi tillige maa beordres
»til hvem vi have at holde os for at paakiende saavel
»Materialierne betimelige andskaffelse som og Byg-
»ningens Omfang og fortsættelse, hvormed vi da saa
»vit i vor Formue staar vil have al pligt skyldig vigi-
»lance.«

Informator Gert Hansens Svar af 4. Maj 1729 paa
Direktionens Forespørgsel om den nye Bygning:

». . . da ytrer jeg bekvemt at være
»1) at jeg fik tvende Afdelinger i mit Kammer ¹⁾ et
»til Sengested ²⁾ et til Bøger og Klæder. Kamret
»selv maa endelig være ved Siden af Børnenes Væ-
»relser, helst mellem Skolen og Børnenes Værelse
»med Udsigt til Gaarden hvor Børnene har Adgang
»2) en lang smal Afdeling til mine Børns Klæder, og
»helst en saadan Afdeling for hver Skole (Klasse)
»3) især vilde jeg ret hjertelig bede om et Bedested
»hvor jeg med nogle af mine Børn kunde have frie
»Lader og Røst, uden at høres af nogen uden for
»eller ses af nogen saa snart Døren blev opladt . . .
»Saadan Sted skulde måske ikke blive saa vanskelig
»at finde paa, men var af stor Nytte og tiende til at
»udlade sig med al den Fylde, Kraft og Drift, som
»man nu og da ved Guds Naade kunde have.

Geert Hansen.

»I ovenstaaende Forestilling om Værelserne er min
»Mening ligesom Monsieur Geert Hansen.

Jacob Thillerup.

Skrivemesteren mener at have fornøden tvende
Stuer, een for Drengbørnene og een for Pigerne og
desforuden et lille Kammer til at lægge deres Sager
udi og tilføjer:

»Nu at Børnene slaas ud paa Kroppen med store
»Blegner, og nogle blive meget hidsige, saa der er Fare
»for Smaakopper og anden Sygdom da kunde det være
»got 1) at hvert Barn fik sin Seng og 2) at paa hver
»Skole i det mindste blev givet en Laage af et Par
»Vinduer paa det Damp, slem Stank af de mange Børn
»i et lidet Rum og Usundhed kunde have bestandig
»Fart om Dagen derigennem.«

Fondet til Opførelse af

»Det gode Minde«s eget Hjem

(Stiftet af Hr. Forstander Gandrup)

Kapitalen er nu Kr. 2,059.23

Fru A. Steiner, Præstø » 10,00

Kr. 2,069.23

Bidrag modtages fremdeles med Taknemmelighed; lige-
ledes gerne nye Indmeldelser af Bidragydere. BESTYRELSEN.

VAISENHUSIANA.

Torskegildet. Fredag den 15. Novbr. havde B. F. D. S. atter lagt sig i Selen og arrangeret et vellykket Torskegilde. Ca. 30 Medlemmer havde givet Møde, og Kl. 9^{1/2} gik man til Bords. Den fornøjeligste Stemning herskede ved Bordet, og et Par Sange, der var skrevne i samme Anledning, gjorde fortjent Lykke. — Efter at forskellige Talere havde haft Ordet, bød Formanden Velbekomme, og Kaffen indtoges i de tilstødende Lokaler. — Et Par Timers Dans afsluttede denne behagelige Aften, der vidner om, at man i D. g. M. godt kan tilbringe en fornøjelig og rar Aften; men selvfølgelig burde der have været dobbelt saa mange Mennesker til Stede.

Husk nu Julefesten; der vil i Aar blive gjort store Anstrængelser for at fejre den saa smukt og festligt som muligt; mød derfor alle, saa vi kan fejre en hyggelig og glad Julefest sammen og opmuntre B. F. D. S. til fortsat Arbejde.

II.

Torsdag den 21. November indleddes den bebudede Foredragsrække, idet Købmandsskolens Inspektør, Herr *Emil B. Sachs*, holdt et særdeles underholdende og belærende Foredrag om: Nyttens af at rejse. Foredraget, der prægedes af megen Livlighed, paahørtes med stor Interesse af Forsamlingen, der ligeledes fuldtud sluttede sig til Kirkeskoleforeningens Formand, Herr *Thomsen*, da denne udtalte en Tak til Herr Sachs for den Hjælp, som han saa beredvillig ydede os.

D. g. M. maatte med Skam notere en særdeles ringe Deltagelse fra saavel Bestyrelsens som fra Medlemmernes Side.

C. L.

Clara Hennings' Legat,

stiftet af hendes Broder, Læge Emil Hennings og Hustru Louise Augusta, født Christensen.

Renten af ovenstaaende Legat uddeles førstkommende 28. Januar. — Legatet kan søges af værdige, trængende Vajsenhusianere, der er Medlemmer af »Det gode Minde«.

Efter Fundatsen maa følgende Spørgsmaal besvares, nøjagtigt og samvittighedsfuldt: Er eller har Ansøgeren været Medlem af en socialistisk eller anarkistisk Forening, eller hylder Ansøgeren Anskuelse som disse?

Ansøgninger, indeholdende alle fornødne Oplysninger, særligt med Hensyn til Vedkommendes Indtægter og øvrige Formuesforhold, indleveres til Foreningens Formand, Fuldmægtig F. Petersen, Nyvej 10 B, 4. Sal, senest den 31. December d. A.

Bestyrelsen.

Julefesten

afholdes **Fredag den 27. December 1907** Kl. 8 i »Prins Wilhelms Palæ« (Stuen).

Billetter à 75 Øre for Medlemmer og Besøgende, 35 Øre for Børn faas hos Herr *Sophus Jensen*, Købmagerg. 32, Herr *Johs. Jørgensen*, Vesterbrogade 24, og Herr *George Ogilvie*, Herluf Trollesgade 18, samt hos **B. F. D. S.**

„Det gode Minde“s 50-aarige Stiftelsesfest

fejres paa Skydebanen

Onsdag den 22. Januar 1908

med Aftenfest, Fællesspisning og Bal.

Nærmere Program i næste Nummer af Bladet.
Tegning til Deltagelse kan ske hos

BESTYRELSEN.

Fanen.

Vi tør anmode de af Sagens Venner, som endnu ikke har ydet deres Skærv, om **snarest** at gøre dette, saa at Indsamlingen kan blive afsluttet og Regnskab og Bidragsliste bragt i Bladets næste Nr.

Der mangler nu kun en ringe Del af det ifølge Overslaget nødvendige Beløb; husk, at et eventuelt Overskud gaar til »Vort eget Hjem«.

Fru A. Petersen, Nyvej 10 B ⁴ .	Fru Agnes Jensen, Thorvaldsensvej 24 ² .	Fru J. Søndebro, Frejsgade 5.
Fru H. Hallin, Naboløs 6 St.	Frk. Agnes Bach, Blaagaardsgade 9 ² .	Frk. Laura Hansen, Blegdamsvej 108 ¹ .

Biblioteket.

De ærede Læsere anmodes venligst om hjemmefra at notere et tilstrækkeligt Antal Numre, saaledes at Ekspeditionen ikke sinkes ved, at Bøgerne først skal udvælges. Hvem der ikke har Katalog kan faa hos *Bibliotekaren*.

Juleassistance.

En yngre Dame eller Herre kan faa nogle Timers Beskæftigelse ved Ekspedition i Dagene før Jul og Nytaar. Man bedes henvende sig til

George Ogilvie,

Cigar- & Tobaksforretning, Herluf Trollesgade 18.

Alle Forenings-Meddelelser sendes til Formanden, Hr. Fuldmægtig *F. Petersen*, Nyvej 10 B⁴. V.

Meddelelser til »Vajsenhusianerbladet« sendes enten til Formanden eller til Hr. *Johs. Madsen*, Bjelkes Alle 44, L.

Forekommende Mangler ved Bladets Tilsendelse bedes venligst paaklagede hos Postvæsnet i vedkommende Distrikt, da Redaktionen intet Ansvar kan have herfor.

Benyt vor Julevejviser!

ROBERT MØLLER

Østerbrogade 38

(lige overfor Øster Farimagsgade)

Udsalg af Vine

fra

Kgl. Hof-Vinhandler Kjær & Sommerfeldt

Import af Havanna

Telf.: Øbro 1855

Gustav Torp's

nyoprettede

Bogbinderi.

Vesterbrogade 145 B St. o. G.

(NB. Udstillingsvindue i Nr. 143).

== Al Slags Indbinding ==

(moderne og ældre Stil).

Elegant. Smagfuldt. Solidt. Moderat.

Broderier etc. monteres.

Originale haandmarmorerede

Overtræks- og Forsattpapirer.

Læs her!

Lige hjemkommet et stort Parti

Cigarer og Cigaretter

pakkede i Æsker med 10, 25, 50 og 100 Stk., fikse og velkomne som

Julegaver.

Rigt Udvalg af

Piber, Cigar- og Cigaretrør, Portemonær, Stokke etc.

15,000 Jule- og Nytaarskort fra 2 Øre.

Stort Lager af Salonfyrværkeri.

George Ogilvie,

Cigar- & Tobaksforretning.

18, Herluf Trollesgade 18,

(sakraas for Mønten).

Telf. 24,017. (Efter Nytaar: Byen 17.)

Vesterbros store billige Confectionshus,

Johannes Jørgensen.

Telefon 26,512.

24, Vesterbrogade 24.

Telefon 26,512.

Rejse
Haand
Prøve

Kufferter

Haand
City

Tasker

Tornystre, Skoletasker,
Bogbærere

Agerbundsens,

Sadelmager & Tapetserer.

Krystalgade 3.

Telefon 8239.

Telefon 8239.

Aktieselskabet

Nordisk Brandforsikring,

København.

Garantikapital: 4 Millioner Kroner
overtager

Brandforsikring og Indbrudsforsikring til billigste, faste Præmier og paa kulanteste Betingelser.

Hovedkontor: Rømersgade 3.

Charcuteriforretningen

(J. D. Beauvais)

ved Robert Larsen,

Vimmelskaftet 47.

Største og fineste Udvalg i

Paalæg, Conserves & Delikatesser.

Telefon 5779.

Vilh. Hansen & Co.

Materialhandel,

Tapet- og Farvehandel.

== Telefon 3017. ==

30 Nørrebrogade 30.

København N.

En
Skindkrave,

Hue eller

Muffe

er

en smuk og

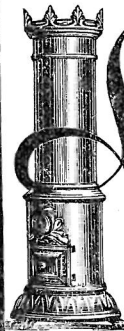
nyttig

Julegave.

Største Udvalg.

Billigste Priser.

Villiam Galleesen.

Kokes

&

Briket

Import

12. Ved Stranden 12.

Forretn. grundl. 1815.

Gaa til Søren Justsen,

Køhler & Frost's Eftflg.

Pilestræde Nr. 46,

Telefon 29373 y

og køb Dem et nyt **Uhr**

eller lad det gamle reparere.

Billige Priser.

DET FORENEDE DANSKE
LIVSFORSIKRINGSAKTIESELSKAB

HAFNIA

tegner livsvarige Livsforsikringer,
Kapitalforsikringer og Livrenter
ved dets herværende Generalagent:

JENS EMIL JUHL,

Nygade 4. — Telefon 3326.

Kontortid 9—4.

Træftes personlig 9—11 og 3—4.

Nærværende Nr. er indleveret paa Post-
huset den 30. Novbr.